

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Toleti S. R. E. Cardinalis Summa Casuum
Conscientiæ, Sive De Instructione Sacerdotum Lib. VII**

**Toledo, Francisco de
Coloniæ Agrippinæ**

19. De tentatione Dei.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40916

sancti Petri Romæ. Reseruantur etiam vota solennia Pontifici. Est autem notandum vnum, quod notauit Victoria, ista quinque vota tunc reseruari Pontifici, cum absoluta sunt: cum verò conditionata, vel pœnalia, pertinent ad Episcopum: cum autem peccatum committitur contra votum, tunc potest à quolibet proprio Confessario absolui, sicut & peccata alia, sed manet voti obligatio in posterum: vt, qui vouet continentiam, si fornicetur, potest a proprio Confessario absolui à peccato, sed pœnitens manet, etiam post hanc absolutionem, obligatus adhuc voto.

De tentatione Dei.

CAPVT XIX.

Vltimum peccatum ex his, quæ proposuimus contra primum præceptum Decalogi, est Tentatio Dei, purè, qua homo Deum tentat: in cuius gratiam primo inquirendum est, quid tentatio sit: potest autem sic describi: *Tentatio est dictum, vel factum ad capiendum alicuius experientiam*: cum enim alicuius scientiam, vel potentiam, vel patientiam, vel quid simile exploratum habere volumus, aliquid dicimus, vel facimus, vt in eo ille scientiam, vel potentiam suam ostendat, dicimur ipsum tentare: vnde, qui in scholis aliquas interrogationes tentatiuè faciunt, vt ex responsionibus cognoscant sapientiam eorum, quos interrogant, dicuntur tentare, & tales interrogationes tentatiuæ. Ille igitur Deum tentat, qui aliquid dicit, vel facit, vt Dei potentiam, vel sapientiam, vel bonitatem, vel aliud attributum exploret.

Notandum tamen, non solum tentationem esse, vt quis tentat, experimentum accipiat tentari, sed etiam, vt tentatum non solum faciat alijs: qui experientiam haberet alicuius sapientia, si tamen aliquid diceret, aut faceret, vt ex illius facto sapientia esset alijs manifesta, diceretur ipsum tentare: & vtroque modo homo Deum tentare potest, vt homo tentans Deum experimentum capiat: & vt alijs etiam ipsum manifestum faciat, vt dicemus inferius: Deus autem hominem secundo modo tantum tentat, vt illius virtutes alijs notas faciat.

Aduertendum secundo, dupliciter eòtingere, vt quis Deum tentet. Vno modo expressè, altero tacitè, quod alijs vocant interpretatione.

Ten-

Tentat expresse, qui dicit, aut facit aliquid hac intentione, ut experimentum faciat Dei bonitatis, vel potentiae, siue pro se, siue pro alijs: ut, qui à Deo petit miraculum, siue pro se, siue pro alijs; qui subdit periculum, à quo non potest liberari, nisi à solo Deo, hac intentione, ut, vel pro se, vel pro alijs Deus exploratus sit.

Tentat autem tacite, qui, quamuis non habeat talem intentionem Deum tentandi, tamen id facit, quod ex se tendit in hoc, puta, ut Deus exploretur, & probetur, quod quidem contingit dupliciter.

Vno modo, cum quis, relictis medijs naturalibus, & à Deo ordinatis ad effectus proprios, quærit tales effectus: ut, qui infirmus existens, volensque sanari, nollet naturale remedium adhibere.

Altero modo, qui quærit sponte periculum, à quo, non nisi à Deo solo liberari, aut vix liberari possit: qui relicta scala, vellet è turri, per aëra descendere, quamuis non haberet animum tentandi Deum.

Aduertendum tertio circa peccatum; Tentare Deum expresse, & per se non licet, nisi ex diuina inspiratione, sicut fecit Abraham Gen. 15. qui dicenti Deo se daturum terram illam, dixit, *Vnde sciam, quod possessurus sim terram hanc?* in hoc non peccauit, quia ex diuina inspiratione fecit. Similiter Achaz, Isai. 7. non peccasset petendo signum, quia præcepit Deus, *pete tibi signum*, immò peccauit non petendo, quia non obediuit præcepto diuino. Cum verò talis inspiratio, aut diuinum mandatum non est, non licet signa petere à Deo, ipsum tentando pro se: nam tunc ista tentatio procedit aut ex dubio & ignorantia, quam habet homo de diuina potentia, aut sapientia, aut perfectione, & tunc est peccatum mortale, nisi dubium sit leue, & non omnino deliberatū, tunc enim esset veniale, & sic peccauit Zacharias venialiter, Luc. 1. cum dixisset Angelo, *Vnde sciam hoc, cum sim senex?* &c. Aut nascitur ex curiositate, qua homo vult opera aliqua supernaturalia videre, & tunc ex genere non est peccatum mortale, quia est irreuerentia notabilis Diuinae maiestati illata. Cum tamen materia leuis esset, peccatum foret veniale. Rursus, tentare Deum expresse pro alijs non licet, nisi duplici accedente conditione.

Altera est, necessitas, cum, puta, non apparet facultas viâ Dei aliter manifestandi, quo modo Elias Deum tentauit, ut populus incredulus eum reciperet, & Prophetas Baal occideret.

Altera est utilitas, cum, puta, speratur probabiliter iustus in his, in quibus Deum manifestare volumus. Cum autem aliqua harum deest, graue peccatum est, & mortale, cum materia adest grauis: vnde, qui modò vellet miraculis vi ad confirmandam fidem, habentibus cognitionem ipsius sufficientem, peteretque à Deo miracula coram hæreticis, grauer peccaret, cum non sit necessitas: sufficit enim eis Ecclesiæ testimoniū. Similiter, si non esset utilitas: vnde, qui apud gentes extraneas vellet in fidei confirmationem ignis fornacem subire, si nulla inde speraretur conuersio, peccatum esset mortale. Rursus, Deum tentare tacite, peccatum est ex genere suo mortale, nisi, ultra necessitatem, & utilitatem, sit res iusta, supra quam Deus tentatur: Vnde, qui forte vellet futurum secretum alicuius cognoscere, vel similiter, ignis probatione cognoscere, peccaret, quamuis diuinum iudicium expectaret. Nam si medijs naturalibus potest id cognoscere, non est necessitas: si vero non potest, hoc modo velle id scire, iniustum est: nam secreta ad tribunal tantum Dei spectant. Liceret hoc ex aliqua diuina inspiratione. Peccaret etiam, qui absque necessitate, & utilitate, pericula mortis, vel mali grauis subiret; vel qui in malo graui remedia naturalia sperneret: tentatio enim Dei esset.

De Secundo præcepto.

Quid iuramentum, quot eius species.

CAPVT XX.

Secundum Decalogi præceptum habetur Deuterono. & Exod. 20. in hæc verba, *Non assumes nomen Dei in frustra, seu, in vanum.* In quibus verbis prohibetur iuramenti abusus. Vt igitur quid prohibeum sit plene cognoscatur, oportet de iuramento tractare, in quo primum inquirendum est, quid ipsum sit. Videtur autem sic posse describi. *Iuramentum est inuocatio diuini testimonij, in dicti alicuius confirmationem.* Explicet homines non semper fidem adhibent dictis, & promissionibus aliorum hominum simplici verbo affirmantium, negantium, aut promittentium: ob id, si Deum in tellem eorum, quæ affirmant, vel negant, & in fidei iussorem eorum, quæ

pro-